

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр-кт Берестейський, 10, м. Київ, 01135, тел. (044) 481-32-21, факс (044) 481-47-96
E-mail: mon@mon.gov.ua, код ЄДРПОУ 38621185

Кабінет Міністрів України

Про постанову
Кабінету Міністрів України
від 19 травня 2023 року № 502

Відповідно до листа від 26 червня 2023 року № 16087/0/2-23 Міністерство освіти і науки, розглянувши лист Київського національного університету імені Тараса Шевченка від 16 червня 2023 року № 01/743-08, повідомляє, що згідно з абзацом третім частини шостої статті 5 Закону України «Про вищу освіту» нормативний строк підготовки доктора філософії в аспірантурі (ад'юнктурі) становить чотири роки. Раніше теж існувала норма, яка регулювала строк підготовки кандидатської дисертації в аспірантурі. Так, згідно з пунктом 33 чинного раніше Положення про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 1 березня 1999 р. № 309, термін навчання в аспірантурі з відривом від виробництва не перевищував трьох років. Тому важко погодитися з тезою заявника про те, що підготовку дисертації неможливо вмістити в жорсткі часові рамки.

Не відповідає дійсності твердження заявника про те, що постанова Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 року № 502 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України з питань підготовки та атестації здобувачів наукових ступенів» не пройшла належного обговорення з науковою спільнотою. Для громадського обговорення проєкт нової редакції Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах) був розміщений на офіційному веб-сайті МОН 7 жовтня 2022 року. У обговоренні взяли участь окремі вчені, заклади вищої освіти, наукові установи. Надано більше двох сотень пропозицій. Зі звітом за результатами громадського обговорення можна ознайомитися за покликанням: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-dlya-gromadskogo-obgovorennya-proyekt-postanovi-kmu-pro-vnesennya-zmin-do-postanovi-kabinetu-ministriv-ukrayini-vid-23-bereznia-2016-r-261>.

По суті наданих заявником змін необхідно зазначити таке.

1. Відповідно до статті 56 Закону України «Про вищу освіту» робочий час науково-педагогічного працівника включає час виконання ним навчальної, методичної, наукової, організаційної роботи та інших трудових обов'язків.

МОН № 1/10156-23 від 11.07.2023

Підписав: Винницький Михайло Іван

Сертифікат: 3FAA9288358EC0030400000075A036004D91B900

Дійсний: з 25.05.2023 0:00:00 по 24.05.2025 23:59:59

Робочий час наукового працівника включає час виконання ним наукової, дослідницької, консультативної, експертної, організаційної роботи та інших трудових обов'язків. До повноважень закладу вищої освіти віднесено:

визначення норм часу навчальної, методичної, наукової, організаційної роботи;

встановлення видів навчальної роботи науково-педагогічних працівників відповідно до їх посад за погодженням з виборними органами первинних організацій профспілки (профспілковим представником).

Встановлення рекомендованого переліку видів навчальної, методичної, наукової та організаційної роботи для науково-педагогічних, наукових і педагогічних працівників віднесено до повноважень МОН. Зазначений перелік затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 16 лютого 2022 року № 186.

В цій частині Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах) приведено у відповідність до чинного законодавства.

Однак, МОН розглядає можливість нормативного врегулювання порушеного питання.

2. Відповідно до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» аспірант – це вчений, який проводить фундаментальні та (або) прикладні наукові дослідження у рамках підготовки в аспірантурі у закладі вищої освіти/науковій установі для здобуття ступеня доктора філософії. Водночас Законом України «Про вищу освіту» визначено, що аспірант – це особа, зарахована до закладу вищої освіти (наукової установи) для здобуття ступеня доктора філософії/доктора мистецтва. Ступінь доктора філософії присуджується разовою спеціалізованою вченою радою закладу вищої освіти або наукової установи за результатами успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньо-наукової програми та публічного захисту дисертації у разовій спеціалізованій вченій раді. Водночас необхідно зазначити, що здобувач вищої освіти – це особа, яка навчається у закладі вищої освіти на певному рівні вищої освіти з метою здобуття відповідного ступеня і кваліфікації.

Необхідно зазначити, що відповідно до пункту 10 Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261, аспіранти (ад'юнкти) і докторанти проводять наукові дослідження згідно з індивідуальним планом наукової роботи, в якому визначаються зміст, строки виконання та обсяг наукових робіт, а також запланований строк захисту дисертації протягом строку підготовки в аспірантурі (ад'юнктурі) та докторантурі.

В цій частині Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах) теж приведено у відповідність до чинного законодавства.

3. Стосовно змін до Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого

постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, (далі – Порядок № 44) потрібно зауважити, що на підставі пункту 8 частини першої статті 18 Закону України «Про вищу освіту» з питань атестації здобувачів ступеня доктора філософії домінуючою є компетенція Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти. У зв'язку з цим, пропозиції щодо внесення змін до Порядку № 44, необхідно надсилати до Національного агентства.

Разом з тим:

питання публікацій офіційних опонентів є спірним, оскільки норма має на меті уникнення ситуації конфлікту інтересів;

наявність у складі разової ради близьких осіб створює потенційний конфлікт інтересів. Ситуації, пов'язані з недостатньою кількістю фахівців з відповідного наукового напрямку, є нечисленними і мають бути врегульованими. Однак, як показує практика, необхідно відстежувати добросовісність застосування таких норм;

згідно з абзацом п'ятим частини першої та пунктом 4 частини другої статті 5 Закону України «Про вищу освіту» третій (освітньо-науковий) рівень віднесено до рівнів вищої освіти, а ступінь доктора філософії віднесено до ступенів вищої освіти. У зв'язку з цим, на здобувачів ступеня доктора філософії поширюється принцип здобуття вищої освіти: навчання, підготовка дипломної роботи, її захист, отримання диплому про вищу освіту. Саме такий принцип був закладений у первинній редакції Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах) та відновлений постановою Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 року № 502.

4. Дія постанови Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 року № 502 поширюватиметься на здобувачів ступеня доктора філософії, підготовка яких завершуватиметься у 2024 році. Крім цього, особа може скористатися правом на академічну відпустку в установленому порядку. Стаття 46 Закону України «Про вищу освіту» передбачає право здобувача вищої освіти на перерву у навчанні у зв'язку з обставинами, які унеможливають виконання освітньої (наукової) програми (за станом здоров'я, призовом на строкову військову службу у разі втрати права на відстрочку від неї, сімейними обставинами тощо).

До цього необхідно додати, що нова редакція Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах) та зміни до Порядку № 44 є спільним напрацюванням МОН і Національного агентства.

Заявника поінформовано.

Заступник Міністра

Михайло ВИННИЦЬКИЙ